

نحوه عملی رسیدگی در شعب سازمان تعزیرات حکومتی

(بدوی - صنفی)

جلد اول (کلیات الی قرارهای تأمین)

تألیف:

حسین اعظمی چهاربرج و همکاران

ویراستار:

علی محمدزاده

سرشناسه	اعظمی چهاربرج، حسین، ۱۳۶۱ -
عنوان قراردادی	ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	نحوه عملی رسیدگی در شعب سازمان تعزیرات حکومتی (بدوی - صنفی) / تألیف: حسین اعظمی چهاربرج و همکاران؛ ویراستار: علی محمدزاده.
مشخصات نشر	تهران: خرسندی، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	ج.
شابک	ج ۱. 978-600-114-347-2
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
منابع	ج ۱. کلیات الی قرارهای تأمین
موضوع	سازمان تعزیرات حکومتی
موضوع	قانون کیفری - - ایران.
موضوع	آیین دادرسی جزایی - - ایران
شناسه افزوده	محمدزاده، علی، ۱۳۶۱
رده بندی کنگره	۱۳۹۲ ی ۸ / KMHT۷۹۳
رده بندی دیویی	۳۴۵/۵۰
شماره کتابشناسی ملی	۳۱۶۸۴۳

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و مجموعه قوانین

تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین

پانزین تر از خیابان لبافی نژاد، کوچه مینا، پلاک ۲۰

تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵ - ۶۶۴۹۰۵۸۴

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

نحوه عملی رسیدگی در شعب سازمان تعزیرات حکومتی

تألیف: حسین اعظمی چهاربرج و همکاران

ویراستار: علی محمدزاده

چاپ اول: ۱۳۹۲ - شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

حروفچینی: زرنگاران مهرخلاق - قیمت: ۷۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-114-347-2

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۳۴۷-۲

همکاران:

علی محسنی - رئیس شعبه هفتم تجدیدنظر تعزیرات حکومتی استان تهران.
میلاد حسینی مقدم - رئیس شعبه چهارم تجدیدنظر تعزیرات حکومتی استان تهران.
ارسلان باغبانی - رئیس شعبه سوم تجدیدنظر تعزیرات حکومتی استان تهران.
بهنام نیک منش - رئیس شعبه پنجم تجدیدنظر تعزیرات حکومتی استان تهران.
محمد رستمی اقدام - عضو شعبه هشتم تجدیدنظر تعزیرات حکومتی استان تهران.
شهرام سپهرنژاد - رئیس شعبه ۲۹ بدوی قاجاق تعزیرات حکومتی استان تهران.
جمشید منافی - رئیس شعبه ۴۸ بدوی قاجاق تعزیرات حکومتی استان تهران.
بهرام ملاعبدالصمد شریعتی - رئیس شعبه ۲۱ بدوی تعزیرات حکومتی استان تهران.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۳
پیشگفتار.....	۱۵
فصل اول: تشکیلات، صلاحیت و اصول حاکم بر آیین رسیدگی در سازمان ...	
مبحث اول: کلیات.....	۲۰
گفتار اول: تشکیلات مرتبط با رسیدگی در سازمان تعزیرات حکومتی و وظایف آنها.....	۲۰
گفتار دوم: نقش دیوان عدالت اداری در ارایه صادره از شعب سازمان تعزیرات ...	۲۳
مبحث دوم: صلاحیت سازمان تعزیرات حکومتی.....	۲۵
گفتار اول: تعریف صلاحیت.....	۲۵
گفتار دوم: انواع صلاحیت.....	۲۶
بند اول: صلاحیت ذاتی.....	۲۷
بند دوم: صلاحیت محلی.....	۳۰
بند سوم: صلاحیت شخصی.....	۳۲
بند چهارم: صلاحیت اضافی.....	۳۴
الف: زمانی که جرم ارتكابی واحد، ولی مرتکبین آن متعدد باشد.....	۳۴
ب: متهم واحد بوده ولی جرایم ارتكابی متعدد باشد.....	۳۵
بند پنجم: احاله.....	۳۶
گفتار سوم: اختلاف در صلاحیت.....	۴۰
بند اول: اختلاف صلاحیت بین دو شعبه از یک استان.....	۴۲
بند دوم: اختلاف بین دو شعبه از دو استان.....	۴۳
بند سوم: اختلاف صلاحیت بین دادگاه‌های دادگستری و تعزیرات حکومتی.....	۴۳
گفتار چهارم: صلاحیت‌های شعب تعزیرات حکومتی و روند رسیدگی به پرونده‌های ...	۴۴
مبحث سوم: اصول و مقررات حاکم بر نحوه رسیدگی در سازمان تعزیرات حکومتی.....	۴۹
گفتار اول: مقررات حاکم بر آیین رسیدگی در شعب تعزیرات حکومتی.....	۴۹

بند اول: مقررات شکلی که در آیین نامه سازمان یا سایر آیین نامه ها و ...	۵۰
بند دوم: مواردی که جزو اصول حقوقی محسوب می شوند و یا در منابع و ...	۵۱
بند سوم: مواردی که در آیین نامه های قوانین مجلس یا سایر مراجع تقنینی، ...	۵۳
بند چهارم: سایر مقررات شکلی از قبیل قانون آئین دادرسی کیفری و مدنی	۵۵
گفتار دوم: اصول حقوقی حاکم بر رسیدگی های شعب تعزیرات حکومتی	۵۶
بند اول: اصل برائت	۵۶
الف: مبانی اصل برائت	۵۸
ب: آثار اصل برائت	۵۹
بند دوم: اصل قانونی بودن جرایم و مجازات ها	۶۱
بند سوم: قاعده عطف به اسبق نشدن قوانین تعزیرات حکومتی	۶۲

فصل دوم: کلیات رسیدگی در شعب سازمان تعزیرات حکومتی

مبحث اول: اعلام تخلف تعزیراتی	۶۵
گفتار اول: اشخاص و نهادهای اعلام کننده تخلف	۶۷
بند اول: نهادهای مذکور در ماده ۱۸ آیین نامه سازمان	۶۷
بند دوم: سایر نهادهایی که حق طرح شکایت با اعلام تخلف دارند	۶۹
گفتار دوم: طرح شکایت و تخلفات مشهود تعزیراتی	۶۹
بند اول: اقسام شکایت در سازمان تعزیرات حکومتی	۷۰
بند دوم: سمت شاکی	۷۱
بند سوم: تخلفات مشهود	۷۲
گفتار سوم: ضابطین سازمان تعزیرات حکومتی	۷۳
بند اول: تعریف ضابط	۷۳
بند دوم: انواع ضابطین سازمان تعزیرات حکومتی	۷۵
بند سوم: حجیت گزارش ضابطان	۷۶
بند چهارم: ضمانت اجرای عدم تبعیت ضابطین از دستورات شعب تعزیرات	۷۷
مبحث دوم: موانع تعقیب	۷۸
گفتار اول: جنون متخلف	۷۸
بند اول: تعریف جنون	۷۸
بند دوم: تاثیر جنون در مسؤولیت متخلف	۷۹
الف: جنون حین ارتکاب جرم و تخلف	۸۰
ب: حدوث جنون پس از ارتکاب جرم و قبل از صدور حکم قطعی	۸۱
ج: جنون پس از صدور حکم قطعی	۸۲
گفتار دوم- مصونیت	۸۲
بند اول: مصونیت پارلمانی	۸۲

۸۳	بند دوم: مصونیت قضایی
۸۴	بند سوم: مصونیت سیاسی
۸۶	گفتار سوم: اناطه
۸۸	مبحث سوم: جهات سقوط دعوای تعزیراتی
۸۹	گفتار اول: گذشت شاکی
۹۲	گفتار دوم: مرور زمان
۹۳	گفتار سوم: فوت متخلف یا متهم یا محکوم علیه
۹۶	گفتار چهارم: عضو در سازمان تعزیرات حکومتی
۹۸	گفتار پنجم: اعتبار امر مختوم
۱۰۰	بند اول: شرایط اعتبار امر مختوم
۱۰۱	بند دوم: اثر اعتبار امر مختوم بر خسارت و حقوق شاکی خصوصی
۱۰۲	گفتار ششم: نسخ قانون
۱۰۲	بند اول: انواع نسخ
۱۰۴	بند دوم: نسخ در قوانین و مقررات تعزیرات حکومتی
۱۰۴	الف: قوانین تعزیرات حکومتی، نظام صنفی کشور و حمایت از حقوق
۱۰۶	ب: قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی و درمانی
۱۰۶	ج: قانون تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق و کالا و ارز
۱۰۶	بند سوم: اثر نسخ قانون بر نحوه رسیدگی و اجرای احکام

فصل سوم: تعقیب متخلف (متهم) در شعب تعزیرات حکومتی

۱۱۰	مبحث اول: شروع به تعقیب در سازمان تعزیرات حکومتی
۱۱۰	گفتار اول: تخلفات مربوط به قانون تعزیرات حکومتی
۱۱۰	گفتار دوم: تخلفات مربوط به قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان (مصوب ...)
۱۱۱	گفتار سوم: تحقیق از متخلف (متهم)
۱۱۲	مبحث دوم: احضار متهم
۱۱۲	گفتار اول: چگونگی احضار متهم
۱۱۵	گفتار دوم: نحوه ابلاغ احضارنامه
۱۱۶	گفتار سوم: جلب در تعزیرات حکومتی
۱۱۷	گفتار چهارم: شرایط و ضوابط جلب
۱۱۸	گفتار پنجم: جلب سیار
۱۱۸	مبحث سوم: تحقیق از متخلف (متهم)
۱۱۹	گفتار اول: احراز هویت
۱۱۹	گفتار دوم: تفهیم اتهام
۱۲۰	گفتار سوم: قرار تأمین کیفری در سازمان تعزیرات حکومتی

- گفتار چهارم: ضوابط و ملاک تأمین مناسب..... ۱۲۳
- گفتار پنجم: انواع قرار تأمین کیفری در تعزیرات حکومتی..... ۱۲۴
- منابع و مأخذ..... ۱۲۷
- پیوست‌ها..... ۱۲۹
- قانون تعزیرات حکومتی (مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۲۳ مجمع تشخیص مصلحت ...)..... ۱۲۹
- قانون اصلاح قانون تعزیرات حکومتی (مصوب ۱۳۷۳/۷/۱۹ مجمع ...)..... ۱۵۳
- آیین‌نامه سازمان تعزیرات حکومتی (مصوب ۱۳۷۳/۸/۱ نمایندگان ویژه ...)..... ۱۵۵

علايم اختصارى:

- ق.ا: قانون اساسى جمهورى اسلامى ايران
- ق.آ.د.م: قانون آيين دادرسى مدنى
- ق.آ.د.ك: قانون آيين دادرسى كيفرى
- ا.ح.ق: اداره كل حقوقى و اسناد و امور مترجمين قوه قضائيه
- د.ح.سا: دفتر حقوقى سازمان تعريرات حكومتى
- ش.ح.سا: شورائى حقوقى سازمان تعريرات حكومتى

مقدمه

سازمان تعزیرات حکومتی نهادی شبه قضایی است که براساس مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس شورای اسلامی، هیأت وزیران و آیین‌نامه‌های وزرای مربوطه، به پرونده‌های مختلف اعم از جرائم قاچاق، تخلفات صنفی و تخلفات بهداشتی و دارویی رسیدگی می‌کند که همانند قوه قضائیه دارای شعب بدوی، تجدیدنظر، تجدیدنظر ویژه رسیدگی به پرونده‌های قاچاق کالا و ارز و تجدیدنظر عالی می‌باشد.

خصیصه بارز رسیدگی‌های تعزیرات سرعت، دقت و توجه به قوانین و مقررات است که این امر مستلزم وجود مقررات خاص رسیدگی در این مرجع است تا از اظهارنظرها و صدور آرای متهاافت و متناقض پیشگیری شده و رسیدگی‌های تعزیراتی تسهیل و روان گردد ولی علیرغم گذشت نزدیک به بیست سال از تأسیس این سازمان آیین رسیدگی مدونی تدوین نشده که این خلأ مشکلاتی را در اجرا ایجاد کرده است. برای جبران این نقیصه لازم بود علاوه بر تدوین شیوه‌نامه‌ای مدون و تصویب آن در مراجع ذیصلاح، مجموعه‌های آموزشی نیز تدوین گردد تا در عمل مورد استفاده رؤسا و اعضای شعب تعزیرات حکومتی باشد. به همت معاونت طرح و برنامه سازمان این مهم انجام گردید و نوشتار حاضر که اولین جلد از مجموعه کتب آموزشی «نحوه عملی رسیدگی در شعب تعزیرات حکومتی» است تدوین شد تا در عمل راهگشا باشد.

امید است با سرلوحه قرار دادن مطالب مندرج در این مجموعه توسط رؤسای شعب و مستشاران شاهد ارتقای سطح رسیدگی و کاهش نقص و نقض آرا در مراجع بالاتر

۱۴ لایحه نحوه عملی رسیدگی در شعب سازمان تعزیرات حکومتی

باشیم. بدیهی است چنانچه خلأ و نارسایی‌هایی وجود داشته باشد در عمل و مرحله اجرا مشخص خواهد شد.

در آخر از تمامی عزیزانی در تدوین این مجموعه همت گماشته‌اند تشکر و قدردانی می‌نمایم.

علی مؤدبی

معاون وزیر دادگستری و رئیس سازمان تعزیرات حکومتی

www.ketab.ir

پیشگفتار

سازمان تعزیرات حکومتی یکی از سازمان‌های زیر مجموعه قوه مجریه محسوب می‌شود که وظایفی شبیه به وظیفه قوه قضاییه دارد. رسالت اصلی سازمان تعزیرات حکومتی رسیدگی به تخلفات اقتصادی می‌باشد که رکن قضایی قوه مجریه در این زمینه محسوب می‌شود و قوه مجریه با توسل به این رکن به مقابله با تخلفات مختلف اقتصادی می‌پردازد.

با توجه به این رسالت، وجود آیین و شیوه خاصی در زمینه نحوه رسیدگی به پرونده‌های مطروحه در این سازمان لازم و ضروری است تا با استفاده از این شیوه از یک طرف، رسیدگی به تخلفات اقتصادی با سرعت و دقت صورت گیرد و از طرف دیگر؛ حقوق متخلف یا اشخاصی که در مظان اتهام تخلف اقتصادی هستند رعایت شود. بدین منظور ماده واحده قانون اصلاح قانون تعزیرات حکومتی، تدوین شیوه رسیدگی در تعزیرات حکومتی را بر اساس آیین نامه‌ای دانسته که به تصویب هیأت وزیران رسیده است. ولی این آیین نامه جوابگوی نیاز شعب تعزیرات حکومتی نبوده و در عمل مشکلاتی حادث می‌شود که این دشواری‌ها بعضاً باعث تسبیح حقوق متهمین و یا دولت می‌شود.

به دلیل مجمل بودن آیین رسیدگی در شعب سازمان، رویه‌های مختلفی از سوی شعب مورد عمل قرار می‌گیرد. از جمله برخی از شعب در موارد سکوت آیین نامه سازمان به مقررات آیین دادرسی کیفری و مدنی یا سایر مقررات شکلی رجوع می‌کنند و برخی دیگر به غیر از موارد مصرح در آیین نامه سازمان یا سایر مقررات خاص (که معمولاً مجمل هستند)، خود را موظف به تبعیت از قانون یا مقررہ شکلی دیگری نمی‌دانند.

در نهادهای نظارتی سازمان، مثل مشاورین رییس سازمان یا دفاتر تخصصی مثل دفتر مبارزه با قاچاق کالا و ارز یا ارزیابی عملکرد نیز این تشتت تفسیر دیده می‌شود و بعضاً رأیی به جهت عدم رعایت مقررات شکلی خاصی نقض می‌شود که اصولاً آن مقررات در شعب سازمان لازم‌الاجرا نبوده است.

بدین سبب نیاز به اصلاح فصل دوم آیین‌نامه سازمان تعزیرات حکومتی که راجع به نحوه رسیدگی در شعب تعزیرات حکومتی است احساس می‌شود. ولی از آنجایی که اصلاح این فصل از آیین‌نامه اقدامی تخصصی است که باید با بررسی و تبیین اهداف و تنگناهای حاکم بر رسیدگی در شعب سازمان انجام شود و سپس به تصویب هیأت وزیران برسد، بنابراین نیازمند صرف زمان طولانی است. به این دلیل تصمیم گرفته شد جهت اصلاح مقررات مربوط به نحوه رسیدگی در سازمان، کتابی مبتنی بر مقررات فعلی حاکم بر سازمان؛ راجع به نحوه عملی رسیدگی در شعب آن تبیین شود. بدین منظور با مساعدت رؤسا و اعضای شعب تجدیدنظر و بدوی شاغل در استان تهران متن اولیه‌ای تهیه شد که حاوی آراء، نظرات و رویه موجود در شعب سازمان راجع به رسیدگی به پرونده‌های صنفی بود.

سپس متن ارائه شده، مورد ارزیابی و بازبینی مجدد قرار گرفت و سعی شد تا ضمن توجه به رویه موجود در شعب رسیدگی کننده، خلأهای قانونی با تکیه بر اصول حقوقی مرتفع شود و آیین حاکم بر رسیدگی در شعب بدوی و صنفی از قوانین و مقررات پراکنده‌ی لازم‌الاجرا در این شعب استخراج گردد. در تهیه این کتاب، که اولین جلد آن در دسترس محققان قرار می‌گیرد، تلاش شده است تا ضمن تدوین متنی آموزشی، مجموعه‌ای فراهم شود که در عمل راه‌گشای شعب تعزیرات حکومتی باشد و باعث ایجاد رویه واحد در موارد مشابه گردد.

با توجه به اهداف آموزشی که از نگارش این مجموعه دنبال می‌شود در ابتدای هر عنوان، به شیوه توصیفی به تبیین موضوع پرداخته شده و اصطلاحات مورد استفاده تعریف شده است و مقررات عام حاکم بر موضوع ذکر گردیده تا به طور مستقل و بدون نیاز به کتب دیگر مورد استفاده قرار گیرد، سپس مقررات حاکم بر تعزیرات حکومتی در آن بحث ذکر گردیده است. همچنین سعی شده است در حد امکان مطالب با بیان ساده و دور از تکلف بیان شود و از تحلیل‌های پیچیده حقوقی و بیان نظرات مختلف و ارزیابی آنها اجتناب شود.

در قسمت مربوط به نحوه رسیدگی، تلاش شده است تا علاوه بر بیان موضوع و تبیین مقررات مربوطه، نمونه‌هایی از دستورات و تصمیماتی که در پرونده صادر می‌شود بیان گردد تا به عنوان الگوی پیشنهادی در موارد مشابه مورد استفاده شعب رسیدگی کننده قرار گیرد.

در آخر از جناب آقای عباس جانی خلیلی مدیرکل محترم دفتر برنامه‌ریزی آموزش و پژوهش و هم‌عزیزانی که ما را در تهیه این نوشتار یاری کرده‌اند تشکر و قدردانی می‌نمایم و از تمامی اساتید، قضات، رؤسا و اعضای شعب سازمان و سایر حقوقدانان تقاضا دارم تا با بیان نظرات و پیشنهادات خود ما را در رفع کاستی‌های این مجموعه یاری رسانند.

حسین اعظمی چهاربرج

مشاور قضایی رییس سازمان تعزیرات حکومتی